

FOR TROEN

Udfordringer til bibelbrug og kristen livsstil

VIGTIGE POINTER I APOSTLENES GERNINGER

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Menighedens kærlighed til alle suger mennesker til sig. Samtidig er dens forkyndelse så udfordrende, at den fører til modstand og indimellem forfølgelse.

DETTE ER DEN TREDJE OG SIDSTE ARTIKEL I EN SERIE, DER VIL GIVE HJÆLP TIL AT ÅBNE OG ANVENDE BOGEN APOSTLENES GERNINGER.

I min første artikel om Apostlenes Gerninger (4/2020) skrev jeg om, hvad dette skrift har gjort ved mig og haft af personlig betydning for mig. I næste artikel (5/2020) tog jeg fat i nogle udfordrende spørgsmål om, hvordan vi kan anvende Apostlenes Gerninger i dag. I denne sidste artikel i serien vil jeg gerne betone nogle vigtige teologiske pointer, som tydeliggør, hvorfor Gud har villet have dette skrift med i den skriftsamling, som er kirkens fundament og kraftkilde over hele verden.

1. GT's betydning

Først vil jeg fremhæve, hvad Det gamle Testamente (GT) betyder for den første menighed og for alle kristne menigheder af jøder eller ikke-jøder. Der er gengivet ti kortere eller længere taler i Apostlenes Gerninger – tre af Peter, en af Stefanus og seks af Paulus. Mange af talerne er

holdt til jøder, men andre er talt til højtuddannede grækere, hedenske herskere og nogle, som absolut ikke anerkender GT som helligskrift.

Apostlenes Gerninger skildrer, hvordan evangeliet spreder sig til jøder, der er samlet i Jerusalem, senere til samaritanere, senere gudfrygtige hedninger, der står tæt på den jødiske tro, og videre ud til nye folkegrupper, indtil Paulus til sidst forkynder evangeliet for hedninger i verdenshovedstaden Rom.

Dermed opfyldes det, som Gud i GT har forkyndt gennem profeterne: I de sidste dage skal der ske en omfattende åndsudgydelse, og Guds rige skal spredes ud over det jødiske folks grænser til alle folkeslag (fx ApG 2,17ff).

Evangelierne skildrer, hvad der allerede er gået i opfyldelse af det, som er forudsagt i GT. Det ses især i Matthæusevangeliet, hvor der igen og igen står: ”Dette skete, for at det skulle gå i op-

fyldelse, som er talt ved profeten ...” Men også Apostlenes Gerninger er en opfyldelse af GT.

Gud havde i sin evige frelsesplan lagt det sådan til rette, at GT skulle være forberedelsestiden, og at Jesu komme og de afsluttende påskebegivenheder skulle være tidens fylde og historiens midtpunkt. Men dernæst skulle der komme en fase i historien, hvor skellet mellem jøde og hedning skulle brydes ned, så mennesker fra alle folkeslag skulle inddrages i Guds evige plan om at redde en fortabt menneskehed.

Vi lever i en tid og kultur, som har et kritisk syn på GT: Det er fuldt af krig og vold, og gudsforståelsen ligner noget af det, vi kender fra den krigeriske islam. Fremtrædende teologer bekræfter dette syn og betoner, at GT kan være en udmærket baggrund for at forstå NT, men det er forkert at læse GT-tekster i gudstjenesten, fordi det giver et indtryk af, at GT har samme centrale betydning som NT. Helst skulle man undgå at læse GT til gudstjenesten.

I den bibeltro del af kirkelivet er holdningen anderledes. Vi ved, at GT var Jesu og apostlenes bibel, og at der er sammenhæng mellem at tro på Bibelen og at tro på Jesus. Forhåbentlig tænker vi sådan. Men når det kommer til praksis, så er manges bibelkendskab sporadisk. Man kender Første Mosebog, en del bibelske salmer og en række afsnit fra Esajas' bog. Andre dele af GT er mere ukendte. Jeg spurgte engang en gruppe LM-prædikanter, hvor ofte de prædikede over tekster fra GT. Der var faktisk en række af de historiske, profetiske eller poetiske skrifter, hvor de sjældent eller aldrig kom.

Jeg tror, vi alle har brug for at lade os udfordre af Apostlenes Gerninger, også på dette punkt. De første kristne levede i GT, læste flittigt i bøgerne, lærte store dele udenad og brugte det flittigt i forbindelse med menighedens sammenkomster, ligesom det skete i den synagoge-gudstjeneste, der på mange måder var et forbillede for de kristne menigheders sammenkomster.

GT er ikke blot fortidige skrifter, men Gud taler i nutid til de kristne menigheder, når Skriften læses og udlægges. Stefanus var bibelkynig og kunne uden forberedelse give en grundig gennemgang af bibelhistorien med en anvendelse ind i menighedens nutid. Og når Paulus

Hvis ikke vi havde et skrift, som bandt evangelierne og brevene sammen, var det svært at fange NT's indre sammenhæng

taler til hedninger med en helt anden baggrund end jøderne, så er det tanken om, at Gud er alle tings skaber og sender regn og sol også til dem, selv om de ikke har været klar over, at alt stammer fra Gud.

Alt dette er en stor udfordring til os, som dels kan blive trængt af vores samtids negative syn på GT og på den selektive brug, GT ofte har i vores egne cirkler. De første kristne og gengivelsen af ti offentlige taler i Apostlenes Gerninger udfordrer os.

2. NT's indre sammenhæng

Hvis ikke vi havde et skrift, som bandt evangelierne og brevene sammen, var det svært at fange NT's indre sammenhæng. Men nu har vi Apostlenes Gerninger, som både er en forlængelse af evangelierne og en foregribelse af brevenes indhold. Det er den anden pointe, jeg vil fremhæve.

Ny Testamente (NT) består af to dele. De fire evangeliskrifter, som udgør første del, er kernen, fordi de skildrer "tidens fylde", historiens midtpunkt. Begivenhederne omkring Jesus åbnede himlen for os, der lever i 2000 års afstand fra dem.

Den anden del af NT er de mange breve, hvor Paulus er forfatter til flere af dem. Der er meget, som evangelierne ikke skriver direkte om. De er tydelige i deres historiske beskrivelse af Jesu fødsel, liv, lidelse, død og opstandelse. De nævner også, at Jesu død er et stedfortrædende offer, og at Jesu opstandelse er et tegn på, at døden er overvundet, og at vi med krop og sjæl har del i evigt liv. Men det udfoldes og forklares ikke.

Her har vi brug for brevene. De siger ikke no-

Børge Haahr Andersen,
f. 1956

Rektor på Dansk Bibel-Institut
bha@dbi.edu

get egentlig nyt i forhold til evangelierne, men en række emner udfoldes og forklares på en måde, så det kan give os en tryk vished i, at vores evige frelse hviler på en fast grund. Jesus bruger fx kun én gang ordet ”retfærdiggjort” (Luk 18,14). Men for Paulus er det et nøgleord, som indholdsbestemmer betydningen af Jesu stedfortrædende gerning. Jesus taler om pinsens tidsalder (Joh 16,13), hvor han indleder med at sige, at han har mere på hjerte, som han ikke kan lære dem nu, men at Ånden skal vejlede dem til hele sandheden. Med dette tænkes der ikke mindst på den udfoldelse af Jesu døds og opstandelses betydning, som er i brevene.

Hvis ikke vi have Apostlenes Gerninger, ville vidnesbyrdet om, at Paulus af den opstandne Kristus blev udvalgt til apostel på linje med de tolv og anerkendt af de tolv som sådan, udelukkende stå og falde med Paulus’ eget vidnesbyrd i Galaterbrevet og de øvrige breve.

Men nu har vi i Apostlenes Gerninger hele den historiske beretning om Paulus, der kom ind som det sidste øjenvidne og apostel ved et direkte møde med den opstandne. Vi læser også, at apostlene og de kristne menigheder anerkender Paulus’ særlige kald og mission. På den måde styrker Apostlenes Gerninger Paulus’ særlige betydning og NT’s indre sammenhæng.

3. Menighedens liv i verden

De første menigheders udadvendte profil er den tredje pointe, jeg vil nævne.

I løbet af få dage overgik den første kristne menighed størrelsesmæssigt den største og mest markante af de jødiske retninger i Israel, nemlig farisæerne, der var på ca. 4.000 mennesker. Den kristne menighed blev hurtigt en stor og talstærk bevægelse. Det er jo imponerende.

Som Bibelen siger: ”En sår, en anden høster.” Jesus såede evangeliet gennem tre år, men fik kun ganske få disciple. Men efter Jesu bortgang får en enkelt prædiken 3.000 mennesker til at omvende sig

Hvis vi bliver upopulære, fordi vi er stivsindede, gammeldags og dømmesyge og har nok i os selv, så har vi ikke forstået den udfordring, som Apostlenes Gerninger rummer

og følge Jesus. Det var en gruppe, som ”havde hele folkets yndest” (ApG 2,47). De kristne var anerkendte, og der var et sug ind i det kristne fællesskab, så gruppen dag for dag blev større og større.

Det mærkelige er, at samtidig udviklede det hele sig snart til en kraftig forfølgelsestid. Lederne af Jesus-bevægelsen bliver fængslet og pisket. Stefanus har imponerende talegaver, men ender med martyriet. Ledet af Saulus bliver menighederne udsat for systematisk forfølgelse.

På den ene side er menigheden det sted, hvor kærlighed til alle, især de svage, udfoldes på en måde, så den suger mennesker til sig. På den anden side er forkyndelsen så klar og udfordrende, at den kalder på modstand og indimellem nok så brutal forfølgelse.

For mig har de første kristnes praksis givet mange udfordringer: Hvordan fremmer jeg et liv i menigheden, så vi har en diakonal og udadvendt profil? I en tid, hvor de nære relationer i familie og arbejdsliv ofte er trængte, kan omsorg, godhed og villighed til at lytte og hjælpe give menigheder en positiv profil udadtil.

Samtidig er der noget anstødeligt ved vores budskab, som kalder på omgivelsernes modstand og foragt. Vi følger en mand, der selv blev korsfæstet på grund af sin forkyndelse.

Hvis vi derimod bliver upopulære, fordi vi er stivsindede, gammeldags og dømmesyge og samtidig lukker os om os selv og har nok i os selv, så har vi ikke forstået den udfordring, som Apostlenes Gerninger rummer.

Det er en imponerende trang til at kom-

me længere ud med evangeliet, som driver de første kristne. Paulus sætter ligefrem en ære i at forkynde evangeliet på steder, hvor det ikke har lydt før (Rom 15,20). Men apostlene og de første kristne skildres også på en meget ærlig måde. Nogle gange er det faktisk forfølgelser og ikke deres lydighed mod Jesu klare ord, der får menighederne til at sprede sig ud over et stort område, så de derigennem får nye målgrupper for evangeliet.

Apostlenes Gerninger rummer trangen til at nå længere ud med evangeliet. Vi må heller aldrig slå os til ro. Selv i vores eget folk er der områder, hvor evangeliet har trange kår. Og selv der, hvor kirker og missionshuse samler talstærke forsamlinger, kan der være grupperinger, som lever uden nærkontakt med én af dem, der tror på Jesus.

4. Livet i den første kristne kirke

Den sidste udfordring og pointe, jeg vil fremhæve, drejer sig om livet indadtil i menigheden.

I min ungdom var jeg meget optaget af den form for kollektiv, som Jerusalem-menigheden levede i. Man gik over til en slags frivilligt fælleseje, hvor de nykristne solgte jord og ejendom og gav overskuddet til fællesskabet. Man levede i kollektive storfamilier, og det gjorde det muligt på en helt anden måde at være noget for de fattige i og uden for menigheden.

I min ungdom startede en række kollektiver på den politiske venstrefløj. Jeg var dybt fascineret af disse. Der skød også en del kristne kollektiver op. Nogle af disse havde Jerusalem-menigheden

FOTO: FAUXELS

som forbillede.

Jeg blev aldrig selv en del af de kristne kollektiver. Dertil var jeg nok for småborgerlig og kapitalistisk, i al fald hvis jeg spurgte mine venstreorienterede kammerater. Men jeg har forsøgt at tage udfordringen op og leve gæstfrit og gavmildt, så det materielle er kommet til at spille en underordnet rolle. Det er ikke lykkedes så godt, som jeg havde ønsket. Men jeg kan ikke læse Apostlenes Gerninger uden at rammes af udfordringen.

Det gælder også de første kristnes kærlighed til de hellige skrifter og det, at de holder fast ved apostlenes lære. At de regelmæssigt beder de bibelske bønner og personlige bønner morgen, middag og aften. Den måde, de holder fast ved fællesskabet på, har været inspiration for

mig i forholdet til det kristne fællesskab, jeg er en del af.

Apostlenes Gerninger sætter ord på de grundlæggende formaninger og skildrer samtidig levende mennesker, som omsætter disse formaninger til praksis. Indimellem med den samme skrøbelighed, som jeg kender fra mig selv og andre i dag.

Historien fortsætter

Gud har talt mange gange og på mange måder. En af måderne er gennem Apostlenes Gerninger. Den slutter midt i, at Paulus forkynder evangeliet for hedninger i Rom. Vi lever stadig i Helligåndens tidsalder. Vi skriver stadig videre på den historie, der begyndte pinedag. Indtil Kristus kommer og fuldender sit rige i herlighed. ■

Nogle kristne kollektiver er inspireret af Jerusalem-menigheden, som levede i storfamilier, der på en særlig måde gjorde det muligt at være noget for de fattige i og uden for menigheden.